

NOTA D'EPILEG

PETITA HISTORIA D'UNES COL.LABORACIONS

La mort va recollir Maria Aurèlia Capmany i Montserrat Roig en un mateix meandre del camí i només amb cinc setmanes i uns dies de diferència. Fou una conjuntural trobada en el temps que encara va fer més fàcil la comparació de dues trajectòries que compartien un grapat d'aspectes, començant per un mateix i intens amor a la vida. Armades, a més, amb la tenacitat de l'entusiasme i una intel·ligència esmolada s'havien dreçat com a escriptores polivalents en el sentit més ampli del terme. Per això havien tastat els diferents paranys, menges i verins de l'àpat literari i, al costat del conreu de la narrativa com a dedicació principal, sentiren la dèria intensa del periodisme, la màgia del teatre i la necessitat de l'especulació teòrica en forma d'assaig. I ho saberen embolcallar tot amb la passió de lluitar per les evidències. Totes dues, de torna, es mantingueren ferrenyes i fins al darrer moment al peu del canó. Poc abans de morir, Montserrat Roig acabava de publicar un recull d'assajos amb un títol tan suggestiu com la seva ampla i franca rialla, Digues que m'estimes, encara que sigui mentida; i Maria Aurèlia Capmany, per la seva banda, tingué temps d'enllestir la traducció catalana de l'obra cabdal de Marcel Proust, A la recerca del temps perdut. Aquest era un projecte que havia deixat molt avançat Jaume Vidal Alcover quan la mort el sorprengué, nou mesos abans i potser un punt a la impensada.

Si heu transitat pels tiranys d'aquest volum haureu resseguit els plecs i fondalitats del Col·loqui sobre Maria Aurèlia Capmany i Montserrat Roig. Per a l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana i el Centre Català del PEN, la celebració d'aquest homenatge conjunt fou, en el calendari dels darrers

anys, la segona oportunitat d'un treball de col.laboració en un projecte de contorns acadèmics. Perquè encara que els objectius concrets de cada entitat siguin prou clars, específics i diferents, també és cert que els interessos de totes dues freqüen sovint en punts tangencials i participen, plegades, d'un treball de dinamització i de servei a la literatura catalana contemporània. Cada entitat és un planeta amb òrbita pròpia, és cert, però el viatge en paral.lel d'ambdues les fa còmplices d'una mateixa aventura entorn de l'estrella de la qual depenen: la d'atorgar dignitat, eficàcia, representativitat i moviment a les lletres catalanes d'ara mateix.

ESTRENA LLEIDATANA

L'estrena de col.laboració d'aquest tipus, sempre en el marc dels darrers anys, repeteixo, va tenir Lleida com a escenari geogràfic. Fou els dies 17, 18 i 19 de desembre de 1990, en el darrer tombant d'una tardor valenta, freda i boirosa. Manuel de Pedrolo havia mort a l'entrada d'aquell estiu (el 26 de juny) i les dues entitats es posaren d'acord per organitzar, a l'Institut d'Estudis Ilerdencs, el col.loqui "Rellegir Pedrolo" sota el patrocini de la Institució de les Lletres Catalanes. Hi participaren, entre altres, Joaquim Molas, Joan Triadú, Josep Faulí, Jaume Vidal Alcover, Maria Aurèlia Campany, Guillem-Jordi Graells, Joaquim Carbó, Joan Triadú i Francesc Xavier Vall, i el seu objectiu s'adreçava, com indicava de manera fefaent el títol mateix del col.loqui, a estimular la relectura de l'obra pedroliana. La coordinació de Xavier Garcia fou eficaç i Edicions 62 va poder publicar-ne molt aviat les actes, el març de 1992.

Ens va semblar, en el cas de Pedrolo, que calia analitzar els seus trets literaris més significatius i mirar d'assenyalar els límits, les fites i etapes d'una experiència literària amb més d'un centenar de títols a l'esquena. D'altra banda, dramaturg, poeta, assagista i, sobretot, narrador, el punt de

partida del col.loqui considerava que Manuel de Pedrolo havia estat una de les personalitats de més relleu de la literatura catalana de la segona meitat del segle. I ho era, remarcàvem, pel gruix de la seva producció, per l'esforç d'indagació estètica que hi havia esmerçat i per la diversitat de tècniques, gèneres i estils que conreà tot al llarg de la seva vida. A la vegada, havia estat un personatge complex i enigmàtic, un escriptor arriscat i difícil d'encasellar, i un intel.lectual coherent i incòmode pel seu catarisme nacionalista. I un escriptor, finalment, de sort diversa quant a la recepció d'una obra més debatuda que no pas llegida i més criticada que no pas analitzada o estudiada.

I A LA TERCERA, "TÍSNER"

La tercera experiència de treball conjunt, sempre en aquest calendari que contempla només els darrers anys, fou l'homenatge a Avel.lí Artís-Gener, "Tísner", el 12 de maig de 1994, amb motiu dels cinquanta anys de 556 Brigada Mixta. De tota manera, l'escaiença de les noces d'or amb la literatura fou només l'argument d'una coartada per a totes dues associacions -el Centre Català del PEN i l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana- per poder homenatjar "Tísner" i agrair públicament el treball fet durant tant de temps en benefici de la vida associativa de les lletres catalanes. En els anys negres del franquisme contribuí a recuperar el Centre Català del PEN, entitat de la qual fou secretari entre 1973 i 1978, i col.laborà també en la creació de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana que ha presidit fins a 1995. En aquest cas no hi havia cap col.loqui en dansa, però sí el projecte d'una miscel.lània d'homenatge que a hores d'ara ja tenim pràcticament enllestida, i que demana amb insistència el torn de la publicació tan aviat com sigui possible. Vençuts els petits entrebancs i dificultats generades per aquest volum sobre Maria Aurèlia Capmany i Montserrat Roig, ara ve la tanda de la

miscel.lània "Tísner". Vet aquí un altre motiu de col.laboració entre totes dues associacions, que d'això es tracta. Cadascú avançant dins de la seva òrbita, amatent a la pròpia feina i a punt de col.laborar quan sigui necessari i sempre que les conjuntures puntuals així ho demanin.

Isidor Cònsul
Secretari General del Centre Català del PEN